

ЗАКОН

за изменение и допълнение на Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража

(Обн., ДВ, бр. 25 от 2009 г.; изм. и доп., бр. 74 и 82 от 2009 г., бр. 32 и 73 от 2010 г., бр. 81 от 2011 г., бр. 103 от 2012 г., бр. 15 и 68 от 2013 г., бр. 53 от 2014 г. и бр. 42 от 2015 г.)

§ 1. В чл. 10, ал. 2 се правят следните изменения и допълнения:

1. В т. 5 след думите „вътрешните работи“ се добавя „и Закона за държавния служител“.

2. В т. 9 думите „категориите на служителите, които ги заемат“ се заменят със „специфичните наименования, които заемат служителите“.

§ 2. В чл. 12, ал. 3 след думата „Затворите“ запетаята и думите „поправителните домове“ се заличават.

§ 3. В чл. 13, ал. 2 се правят следните изменения и допълнения:

1. В т. 4 думите „на длъжности, за които се изисква средно образование“ се заменят с „на младши изпълнителски длъжности“.

2. Създава се т. 4а:

„4а. назначава за стажанти спечелилите конкурс за младши изпълнителски длъжности;“.

3. Точка 5 се изменя така:

„5. преназначава държавните служители на изпълнителски длъжности извън случаите на преминаване от висши ръководни и ръководни длъжности на изпълнителски длъжности, както и от младши изпълнителски на изпълнителски длъжности след спечелен конкурс;“.

4. Точка 7 се отменя.

§ 4. В чл. 14 се правят следните изменения и допълнения:

1. Алинея 1 се изменя така:

„(1) За началници на затвори и на затворнически общежития се назначават лица с висше юридическо образование, а при липса на такива кандидати – с друго подходящо висше образование.“

2. Създава се нова ал. 2:

„(2) Кандидатите за началници на затвори трябва да притежават не по-малко от три години управленски опит в системата на държавното управление.“

3. Досегашната ал. 2 става ал. 3 и в нея след думите „поправителните домове“ се добавя „към затворите“.

§ 5. В чл. 15 се правят следните изменения:

1. В ал. 1:

а) в основния текст думите „или на поправителния дом“ се заличават;

б) в т. 1 и 4 думите „или в поправителния дом“ се заличават.

2. В ал. 2 думите „или на поправителния дом“ се заличават.

§ 6. В чл. 16 се правят следните изменения и допълнения:

1. Създава се нова ал. 2:

„(2) Към областните служби „Изпълнение на наказанията“ могат да се създават районни служби.“

2. Досегашната ал. 2 става ал. 3.

§ 7. В чл. 16а се правят следните изменения и допълнения:

1. Създава се нова ал. 1:

„(1) За началници на областните служби „Изпълнение на наказанията“ се назначават лица с висше юридическо образование, а при липса на такива кандидати – с друго подходящо висше образование, с не по-малко от три години управленски опит в системата на държавното управление.“

2. Досегашните ал. 1 и 2 стават съответно ал. 2 и 3.

§ 8. Член 19 се изменя така:

„Чл. 19. (1) Служители в Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ и в териториалните ѝ служби са:

1. държавни служители, които пряко осъществяват дейности по изпълнение на наказанията или на мярката за неотклонение задържане под стража;

2. държавни служители;

3. лица, работещи по трудово правоотношение.

(2) За държавните служители по ал. 1, т. 1 се прилагат разпоредбите относно държавната служба в Закона за Министерството на вътрешните работи, доколкото в този закон не е предвидено друго.

(3) Статутът на държавните служители по ал. 1, т. 2 се урежда със Закона за държавния служител.

(4) Статутът на лицата, работещи по трудово правоотношение, се урежда при условията и по реда на Кодекса на труда, съответните разпоредби на Закона за Министерството на вътрешните работи и на този закон."

§ 9. В чл. 20 се правят следните изменения:

1. В ал. 2 думите „заплатата за категория и" се заличават.

2. Алинея 3 се отменя.

§ 10. В чл. 23 ал. 2 се изменя така:

„(2) На държавните служители се осигурява работно и униформено облекло и друго вещеве имущество и снаряжение, а на носещите униформа се изплаща ежегодно парична сума за облекло, която не подлежи на облагане с данък."

§ 11. В чл. 26 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1 думите „държавните служители" се заменят със „служителите", а след думата „транспорт" се добавя „при условия и по ред, определени със заповед на министъра на правосъдието".

2. Алинея 2 се изменя така:

„(2) Безплатните пътувания на служителите по ал. 1 се извършват с превозен документ (карта) по образец, утвърден със заповед на министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията."

3. Създава се ал. 3:

„(3) Ежегодно на служителите в Главна дирекция „Изпълнение на наказанията" и в териториалните ѝ служби се изплаща еднократно сума за пътни разходи по време на платен годишен отпуск при условия и в размер, определени със заповед на министъра на правосъдието."

§ 12. В чл. 27 се правят следните изменения:

1. Алинея 3 се отменя.

2. В ал. 5 думите „с акт на Министерския съвет“ се заменят със „със заповед на министъра на правосъдието“.

§ 13. В чл. 28 се правят следните изменения и допълнения:

1. Създава се нова ал. 2:

„(2) Полагането на клетвата се удостоверява с подписването на клетвен лист. Отказът да се положи клетва е пречка за встъпване в длъжност в Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ и в териториалните ѝ служби.“

2. Досегашната ал. 2 става ал. 3 и в нея след думата „партии“ се поставя запетая и се добавя „да осъществяват политическа дейност, да изразяват политически възгледи, както“.

§ 14. В чл. 29 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 3, т. 1 думите „по сребрена линия или по сватовство до четвърта степен включително“ се заменят с „по сребрена линия – до четвърта степен включително, или роднина по сватовство – до втора степен включително“.

2. В ал. 4 след думите „ал. 3, т. 3“ се добавя „притежаването на акции“ и се поставя запетая.

3. В ал. 5 след думите „избрани за“ се добавя „президент, вицепрезидент, членове на Европейския парламент от Република България“ и се поставя запетая.

§ 15. В чл. 30 се правят следните допълнения:

1. В ал. 3 след думите „ал. 2, т. 4“ се добавя „и огнестрелно оръжие“.

2. Създава се ал. 4:

„(4) Условията и редът за награждаване, както и съдържанието на отличията и наградите, се определят със заповед на министъра на правосъдието.“

§ 16. В чл. 31, ал. 5 думите „израстване в категория“ се заменят с „преназначаване на по-висока по вид длъжност в същата или друга структура“.

§ 17. В чл. 32 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 2:

а) в т. 1 думата „научни“ се заличава;

б) в т. 3 след думата „наказанията“ се добавя „или дава становища по такива проекти“;

в) в т. 4 думите „организира и ръководи“ се заменят с „участва в организирането и ръководството на“.

2. В ал. 4 думите „научно-приложно“ се заличават.

§ 18. В чл. 33, ал. 2 след думите „ръководят от“ се добавя „главния директор на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“, който е“.

§ 19. В чл. 34 се правят следните изменения:

1. В ал. 1 думите „научно-методически указания за“ се заменят с „методически указания и осъществяване на контрол на“.

2. Алинея 3 се изменя така:

„(3) Методическите указания за дейността на психолозите в местата за лишаване от свобода и в пробационните служби се утвърждават от главния директор на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“.“

§ 20. В чл. 35 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1 след думата „служители“ се добавя „по чл. 19, ал. 1, т. 1“.

2. Алинея 2 се изменя така:

„(2) Задължителни психологически изследвания се провеждат и за действащи служители по чл. 19, ал. 1, т. 1 при преназначаване на по-висока по вид длъжност.“

§ 21. В чл. 37, ал. 2 думите „и поправителните домове“ се заличават.

§ 22. В чл. 41 ал. 1 и 2 се изменят така:

„(1) Места за изпълнение на наказанието лишаване от свобода са затворите.

(2) Към затворите могат да се създават затворнически общежития от закрит и открит тип, поправителни домове за непълнолетни и арести.“

§ 23. В чл. 46, ал. 1 след думата „общежитие“ се поставя запетая и се добавя „поправителен дом“.

§ 24. В чл. 49 думите „или на поправителния дом“ се заличават.

§ 25. В чл. 57 се правят следните изменения:

1. В ал. 2, 3 и 4 думите „или поправителен дом“ се заличават.

2. В ал. 6 думите „или в поправителния дом“ се заличават.

§ 26. В чл. 58, ал. 2 след думите „поправителни домове“ се добавя „към затворите“.

§ 27. В чл. 67, ал. 3 думите „или на поправителния дом“ се заличават.

§ 28. В чл. 73 се правят следните изменения:

1. В ал. 1 думите „и поправителен дом“ и „или на поправителния дом“ се заличават.

2. Алинея 2 се изменя така:

„(2) Когато се разглеждат въпроси относно правното положение на непълнолетни, членове в комисията по ал. 1 са и началникът на поправителния дом и представител на окръжната комисия за борба с противообществените прояви на малолетните и непълнолетните.“

3. В ал. 3 думите „или на поправителния дом“ се заличават.

4. В ал. 4 думите „или поправителен дом“ се заличават.

§ 29. В чл. 81, ал. 2 думите „или на поправителния дом“ се заличават.

§ 30. В чл. 85, ал. 2 думите „или поправителния дом“ се заличават.

§ 31. В чл. 91, ал. 3 думите „или на поправителния дом“ се заличават.

§ 32. В чл. 92, ал. 2 и 3 думите „или на поправителния дом“ се заличават.

§ 33. В чл. 94 думите „или в поправителния дом“ се заличават.

§ 34. В чл. 99 ал. 1 се изменя така:

„(1) Наградите се дават със заповед на началника на затвора, а тези по чл. 98, ал. 1, т. 1-6 – и със заповед на началника на затворническото общежитие или на поправителния дом. Главният директор на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ може да дава всички предвидени в закона награди.“

§ 35. В чл. 104, ал. 1 думите „или на поправителния дом“ се заличават.

§ 36. В чл. 110 се правят следните изменения и допълнения:

1. Алинея 1 се изменя така:

„(1) Заповедите за дисциплинарно наказание, издадени от началниците на затворнически общежития и на поправителни домове, подлежат на обжалване пред началника на затвора, заповедите, издадени от началниците на затвори, подлежат на обжалване пред главния директор на Главна дирекция „Изпълнение

на наказанията", а в случаите по чл. 104, ал. 3 - пред министъра на правосъдието, в 7-дневен срок от запознаване на лишения от свобода със заповедта."

2. В ал. 3 след думата „правосъдието“ се поставя запетая и думата „или“ се заличава, а след думата „наказанията“ се добавя „или началникът на затвора“.

3. В ал. 4 след думата „правосъдието“ се поставя запетая и съюзът „и“ се заличава, а след думата „наказанията“ се добавя „и началникът на затвора“.

4. Създава се ал. 5:

„(5) Компетентният да разгледа жалбата орган се произнася с мотивирано решение, с което:

1. отменя заповедта;
2. отхвърля жалбата и потвърждава оспорената заповед;
3. отменя заповедта и връща преписката на органа, издал заповедта, с допълнителни указания.“

§ 37. В чл. 111, ал. 1 думите „или поправителния дом“ се заличават.

§ 38. В чл. 122, ал. 2 думите „или на поправителния дом“ се заличават.

§ 39. В чл. 123, ал. 1 думите „или поправителния дом“ се заличават.

§ 40. В чл. 124, ал. 1 думите „или на поправителния дом“ се заличават.

§ 41. В чл. 126 се правят следните изменения:

1. В ал. 1 думите „или поправителния дом“ се заличават.

2. В ал. 2 думите „поправителният дом“ се заличават.

§ 42. В чл. 135 се правят следните изменения:

1. В ал. 2 думите „или на поправителния дом“ се заличават.

2. В ал. 3 думите „или поправителния дом“ се заличават.

§ 43. В чл. 150, ал. 2 думите „и на поправителните домове“ се заличават.

§ 44. В чл. 153, ал. 1 думите „или в поправителните домове“ се заличават.

§ 45. В чл. 167, ал. 5 думите „или поправителен дом“ се заличават.

§ 46. В чл. 170, ал. 2 думите „или на поправителния дом“ се заличават.

§ 47. В чл. 171, ал. 3 думите „и поправителния дом“ се заличават.

§ 48. В чл. 174, ал. 3 думите „или на поправителния дом“ се заличават.

§ 49. В чл. 176 думите „и поправителните домове“ се заличават.

§ 50. В чл. 180, ал. 1 думите „или в поправителния дом“ се заличават.

§ 51. В чл. 181, ал. 1 думите „или поправителният дом“ се заличават.

§ 52. В чл. 187 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1 след думите „поправителния дом“ се добавя „към съответния затвор“.

2. В ал. 3 думите „поправителния дом“ се заменят със „затвора“.

§ 53. В чл. 188 думите „Към поправителния дом“ се заменят с „В затвора, към който е разкрит поправителен дом“ и се поставя запетая.

§ 54. В чл. 190, ал. 3 думите „поправителния дом“ се заменят със „затвора“.

§ 55. В чл. 193, ал. 2 след думата „налагат“ се добавя „от началника на затвора или“.

§ 56. В чл. 194 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1 думите „в затвор“ се заличават, а думите „поправителния дом“ се заменят със „затвора“.

2. Създава се ал. 4:

„(4) Преместването по ал. 2 и 3 се извършва със заповед на началника на съответния затвор, към който е разкрит поправителният дом, когато към затвора функционират затворнически общежития от закрит или открит тип.“

§ 57. В чл. 195, ал. 2 думите „поправителния дом“ се заменят със „затвора“.

§ 58. В чл. 202, ал. 2 думите „за избор на подходящо наказание или пробационни мерки“ се заличават.

§ 59. Член 214 се отменя.

§ 60. В чл. 242, ал. 3 думите „или поправителен дом“ се заличават.

§ 61. В чл. 244 се правят следните изменения:

1. В ал. 1 думите „или в поправителните домове“ се заличават.

2. В ал. 2 думите „или в поправителен дом“ се заличават.

§ 62. В чл. 245, ал. 1 думите „или в поправителен дом“ се заличават.

§ 63. В чл. 246, ал. 3 думите „и в поправителните домове“ се заличават.

§ 64. В чл. 247, ал. 2 накрая се добавя „към съответния затвор“.

§ 65. В чл. 248 се правят следните изменения:

1. В ал. 1:

а) в основния текст думите „и в поправителните домове“ се заличават;

б) в т. 2 думите „или в поправителния дом“ се заличават.

2. В ал. 2 думите „или на поправителния дом“ се заличават.

§ 66. В чл. 250 се правят следните изменения:

1. В ал. 3 думите „или поправителния дом“ се заличават.

2. В ал. 6 думите „или поправителния дом“ се заличават.

§ 67. В чл. 251 думите „поправителния дом“ се заличават.

§ 68. В чл. 252 се правят следните изменения:

1. В ал. 1 думите „или поправителния дом“ се заличават.

2. В ал. 2 думите „поправителния дом“ се заличават.

3. В ал. 3 думите „или на поправителния дом“ се заличават.

§ 69. В чл. 255, ал. 3 думите „поправителния дом“ се заличават.

§ 70. В чл. 257, ал. 1 и 3 думите „и поправителните домове“ се заличават.

§ 71. В чл. 260, ал. 1 думите „и поправителните домове“ се заличават.

§ 72. Създава се част пета:

„Част пета

ЕЛЕКТРОННО НАБЛЮДЕНИЕ

Чл. 262. (1) Електронното наблюдение е форма на контрол върху местонахождението, движението и поведението на лица.

(2) Електронното наблюдение се изпълнява чрез:

1. система за гласово разпознаване;
2. радиочестотно наблюдение;
3. сателитно наблюдение.

Чл. 263. (1) Електронно наблюдение може да се прилага по отношение на следните категории лица:

1. лишени от свобода, изтърпяващи наказание в затворническо общежитие от открит тип при общ режим, както и при лек режим в условията на чл. 72, ал. 2;

2. с наложени пробационни мерки - задължителна регистрация по настоящ адрес или ограничения в свободното придвижване.

(2) Електронното наблюдение може да се прилага и по отношение на лица с мярка за неотклонение домашен арест.

Чл. 264. Електронното наблюдение не се прилага по отношение на:

1. осъдени непълнолетни лица, ненавършили 16 години;
2. лица, страдащи от несъвместими с него заболявания.

Чл. 265. Лицата с наложени пробационни мерки - задължителна регистрация по настоящ адрес или ограничения в свободното придвижване, за които се прилага електронно наблюдение, подписват декларация за информирано съгласие.

Чл. 266. Електронното наблюдение на лишените от свобода се прилага за срока, през който те работят или нощуват извън затворническото общежитие.

Чл. 267. (1) Лицата с наложени пробационни мерки - задължителна регистрация по настоящ адрес или ограничения в свободното придвижване, се поставят под електронно наблюдение за срок от два до шест месеца.

(2) До един месец преди изтичането на определения срок по ал. 1 пробационният служител изготвя доклад за поведението на осъдения.

(3) Въз основа на доклада по ал. 2 срокът на електронно наблюдение може да се продължи еднократно до шест месеца.

(4) Максималният срок на електронното наблюдение не може да бъде по-дълъг от една година.

(5) Срокът по ал. 1 започва да тече от монтирането на техническите средства.

(6) Електронното наблюдение приключва с изтичане на срока му. Ако срокът изтича в неработен ден, електронното наблюдение се преустановява в последния работен ден.

Чл. 268. По отношение на лицата с мярка за неотклонение - домашен арест, електронното наблюдение се прилага за целия срок на действие на мярката за неотклонение.

Чл. 269. (1) За срока на електронното наблюдение при изпълнение на пробационна мярка - задължителна регистрация по настоящ адрес, осъденото лице се освобождава от задължението по чл. 210, ал. 1. При липса на установени нарушения на мярката се прилагат облекченията на чл. 226, ал. 1, т. 1 със заповед на началника на областната служба „Изпълнение на наказанията“.

(2) След изтичането на срока на електронното наблюдение по отношение на лица с наложена пробационна мярка - ограничения в свободното придвижване, се прилагат облекченията на чл. 226, ал. 1, т. 2 и 3 със заповед на началника на областната служба „Изпълнение на наказанията“, ако не са установени нарушения на мерките.

Чл. 270. (1) Електронното наблюдение се изпълнява от териториалните служби на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“.

(2) Дейността по ал. 1 се изпълнява със съдействие на органите на Министерството на вътрешните работи, като тази дейност се регламентира с инструкция, издадена от министъра на правосъдието и министъра на вътрешните работи.

Чл. 271. (1) Осъществяването на техническите дейности по електронното наблюдение може да се възложи на доставчици на услуги - юридически лица, регистрирани на територията на Република България.

(2) Договорът с изпълнителя по ал. 1 се сключва по реда на Закона за обществените поръчки и задължително съдържа клаузи относно доставката, монтажа, поддръжката, ремонта и обслужването на техническите средства, организацията на наблюдението, контрола и взаимодействието с пробационните служби при констатирани нарушения.

(3) Доставчикът на услугите обработва лични данни на физически лица по реда на Закона за защита на личните данни.

Чл. 272. Електронното наблюдение на лица с наложени пробационни мерки - задължителна регистрация по настоящ адрес или ограничения в свободното придвижване, се назначава в срока по чл. 209, ал. 1 със заповед на началника на областната служба „Изпълнение на наказанията“ по писмено предложение на пробационния служител, придружено с декларация за информирано съгласие на осъденото лице.

Чл. 273. Електронното наблюдение на лишени от свобода, изтърпяващи наказание в затворническо общежитие от открит тип при общ режим, както и при лек режим в условията на чл. 72,

ал. 2, се прилага със заповед на началника на затвора по писмено предложение на началника на затворническото общежитие.

Чл. 274. Електронното наблюдение на лицата с мярка за неотклонение – домашен арест, започва по заповед на началника на областната служба „Изпълнение на наказанията“. Заповедта се издава в тридневен срок от получаване на съдебния акт, за което се уведомява началникът на районното управление на МВР по местоживеене на лицето.

Чл. 275. (1) Електронното наблюдение се преустановява временно с акт на органа, разпоредил прилагането му, в случаите на:

1. издадено разрешение по чл. 211 и чл. 213, ал. 4-6;
2. постановено прекъсване на изпълнение на наказанието или ползване на отпуск;
3. издадено разрешение за напускане на жилището при изпълнение на мярката за неотклонение – домашен арест.

(2) С акта по ал. 1 се решава въпросът за демонтиране на техническото средство.“

§ 73. В Допълнителните разпоредби се правят следните изменения и допълнения:

1. В § 1, ал. 3 и 5 думите „или в поправителния дом“ се заличават.

2. В § 2:

а) в ал. 1 думите „или в поправителния дом“ се заличават;

б) в ал. 2 и 3 думите „или на поправителния дом“ се заличават.

3. Създава се § 3а:

„§ 3а. (1) Гласовото разпознаване е биометрична технология за идентификация на осъденото лице по произнесени от него думи и фрази.

(2) Радиочестотното наблюдение е потвърждаване на местонахождението на осъденото лице, при което се регистрира присъствието или отсъствието на наблюдавания на определените в присъдата места и часове.

(3) Сателитното наблюдение е технология за установяване на моментното местонахождение и движението на лицето чрез система за глобално позициониране.“

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 74. (1) С влизането в сила на този закон заварените служебни правоотношения на държавните служители, изпълняващи служебните си задължения на експертни длъжности, се преобразуват в служебни правоотношения на държавни служители,

изпълняващи служебните си задължения на изпълнителски длъжности.

(2) С влизането в сила на този закон заварените служебни правоотношения на държавните служители, изпълняващи служебните си задължения на старши ръководни длъжности, се преобразуват в служебни правоотношения на държавни служители, изпълняващи служебните си задължения на ръководни длъжности.

§ 75. Разпоредбите на Закона за държавния служител се прилагат за държавните служители по чл. 19, ал. 1, т. 2, чието служебно правоотношение е възникнало след 1 септември 2015 г.

§ 76. За държавните служители в Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ и в териториалните ѝ служби, заемащи длъжности за държавни служители по чл. 19, ал. 1, т. 2, чиито служебни правоотношения не са прекратени към 1 септември 2015 г., се прилагат разпоредбите на действащото законодателство за държавните служители по чл. 19, ал. 1, т. 1 до прекратяване на служебните им правоотношения.

§ 77. Държавните служители по § 75 могат да бъдат преназначавани и временно преназначавани на вакантни длъжности за държавни служители по чл. 19, ал. 1, т. 2.

§ 78. Държавните служители по § 75 могат да бъдат назначавани на длъжности за държавни служители по чл. 19, ал. 1, т. 1 при условията и по реда на Закона за Министерството на вътрешните работи, ако отговарят на изискванията за заемане на съответната длъжност.

§ 79. (1) Подзаконовите нормативни актове се издават в срок до 6 месеца от влизането в сила на този закон.

(2) Издадените подзаконови нормативни актове до влизането в сила на този закон се прилагат до издаването на съответните нови актове, доколкото не му противоречат.

§ 80. Електронното наблюдение по реда, установен в този закон, не се прилага за пробационните мерки, чието изпълнение е започнало преди влизането му в сила.

§ 81. Законът влиза в сила от деня на обнародването му в „Държавен вестник“.

Законът е приет от 43-ото Народно събрание на 2015 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

**ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ:**

(Цецка Цачева)

М О Т И В И

към проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража

Предлаганите изменения и допълнения на Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС) са свързани с прецизиране на правната уредба и с реализиране на задачата за оптимизиране на административните структури и разходи в съответствие с утвърдените бюджетни средства.

С предложените изменения и допълнения в глави втора, трета, четвърта и шеста се цели синхронизиране на разпоредбите на закона относно държавната служба със Закона за Министерството на вътрешните работи (ЗМВР).

Промяна се предвижда в изискванията за заемане на длъжността началник на затвор поради очертаващата се тенденция през последните години лица с висше юридическо образование и отговарящи на законовите изисквания за управленски опит все по-трудно да кандидатстват за тази длъжност. Това води до значителни трудности в организацията и управлението на определени затвори.

С оглед оптимизиране на областните служби „Изпълнение на наказанията“ и предвижданото редуциране на техния брой се предвижда към тези териториални служби да могат да се създават като подразделения районни служби с териториален обхват на дейност, съответстващ на бившата областна служба. По този начин значително се намаляват административно-обслужващите звена.

Регламентират се и общите изисквания за заемане на длъжността началник на областна служба „Изпълнение на наказанията“ аналогично с тези на началник на затвор. Съгласно чл. 12, ал. 3 от ЗИНЗС тези структури са териториални служби на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ (ГДИН) и като такива са равнопоставени. Това предпоставя единен подход при законодателното уреждане на дейността им, тъй като основната им дейност е свързана с изпълнение на наказания и изискванията към ръководителите на тези служби следва да са идентични.

С промените в глава пета от закона се конкретизират дейностите на Съвета по изпълнение на наказанията, които да съответстват на обективните възможности на този консултативен и методологически орган. В неговия състав все по-рядко се срещат представители на научните среди, които пряко да се ангажират с научни изследвания и разработки.

В глава осма се предлага изменение в досегашната система на местата за лишаване от свобода. Предвижда се към затворите да се създават поправителни домове за непълнолетни като подразделения на затворите, към които са разкрити, както са затворническите общежития. В административно отношение статутът на поправителния дом е аналогичен на този на затворническото общежитие.

Също така се предвижда към затворите да се разкриват и арести за настаняване на лица, задържани по реда на Наказателно-процесуалния кодекс. Това ще позволи в населените места, където има затвори и са налични възможности за обособяване в тях на арестни помещения, съществуващите арести да бъдат преместени.

По този начин ще се оптимизира обслужването на ареста, тъй като затворът разполага с по-добри възможности и условия за пребиваване, отколкото някои арестни помещения. Създават се условия за по-рационално използване на надзорно-охранителния състав на ареста, който ще бъде включен в някои дейности, осъществявани в затвора.

Предвижда се заповедите за налагане на дисциплинарно наказание на лишените от свобода да могат да се обжалват пред началника на затвора, когато са издадени от началник на затворническо общежитие или на поправителен дом. Досега те се обжалваха пред главния директор на ГДИН, което водеше до забавяне при тяхното разглеждане. Определени са и възможните решения, които може да вземе компетентният да разгледа жалбата орган.

Предлага се нова регламентация на законово ниво на електронното наблюдение като способ за контрол върху поведението на някои категории осъдени лица, както и на обвиняемите и подсъдимите с мярка за неотклонение - домашен арест.

Новата уредба има за цел да разшири и оптимизира прилагането на пробационните мерки в съответствие с европейските стандарти чрез въвеждането на система за електронно наблюдение в три направления. Основна целева група правонарушители са осъдените с наложено наказание пробация, както и тези с мерки за пробационен надзор в рамките на изпитателен срок. По отношение на тази категория лица електронното наблюдение е средство за разширяване на приложното поле на наказанието пробация, условното осъждане и условното предсрочно освобождаване. Прилагането на технологията на изпълнение на електронното наблюдение е уредено така, че да ограничи потенциалните вредни последици върху личния и семейния живот на подконтролните лица и на трети засегнати лица. По този начин електронното наблюдение съдейства за изпълнение на целите на наказанието и на мерките за пробационен надзор и представлява пропорционално ограничение на правата на лицата. Така то се превръща и в алтернатива на лишаването от свобода, което се търпи ефективно. Законопроектът има за цел да ограничи по уместен начин броя на лицата, изтърпяващи наказание лишаване от свобода.

На второ място, електронното наблюдение е предвидено като способ за ефикасен контрол върху поведението на лишени от свобода, които изтърпяват наказанието си при облекчени условия - в затворнически общежития от открит тип и при общ и лек

режим, позволяващи им да работят и ношуват извън местата за лишаване от свобода. По този начин, използвайки модерни технологии и без влагане на значителен кадрови и финансов ресурс, поведението на тази категория осъдени се поставя под надзор, който от една страна подпомага тяхната ресоциализация, а от друга – гарантира по-добра защитеност на обществото от потенциални посегателства и правонарушения.

Във връзка с въведената в чл. 62, ал. 6 от Наказателно-процесуалния кодекс (ДВ, бр. 42 от 2015 г.) възможност за контрол и чрез средства за електронно наблюдение със законопроекта се предлага подробна уредба за прилагането на този способ за контрол върху спазването на забраните, произтичащи от мярката за неотклонение – домашен арест.

Със законопроекта се предлага създаване на част пета, която съдържа комплексна уредба на целевите групи, формите, способите и органите, които възлагат и контролират изпълнението на електронното наблюдение. Развиването на нова структурна част на закона по необходимост води до отмяната на досегашния чл. 214 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража, който предлага само фрагментарна уредба на електронното наблюдение. С това отпада и нормативната основа за съществуването на Наредба № 15 за електронното наблюдение върху поведението на осъдени лица, издадена от министъра на правосъдието, а подзаконовата уредба следва да бъде развита в правилника за прилагане на закона и в съвместна инструкция на министъра на правосъдието и министъра на вътрешните работи – чл. 270, ал. 2 от проекта.

Дефиницията на института е предвидена в чл. 262, ал. 1 от новата част пета. В съответствие с нея са и предложените форми на електронно наблюдение – гласово разпознаване, радиочестотно наблюдение и сателитно наблюдение – чл. 262, ал. 2. Спрямо отделните целеви групи (чл. 263) е приложима адекватна на конкретните нужди форма на електронно наблюдение. В случаите на изпълнявани пробационни мерки формата се определя от началника на Областната служба за изпълнение на наказанията по предложение на пробационния служител и въз основа на информирано съгласие на лицето (чл. 265 и 272). В тези случаи информираното съгласие е задължително условие, доколкото подконтролното лице поначало не търпи ограничения на социалните си контакти с общността. Отчита се значението на обстоятелството лицата (и техните семейства) да бъдат информирани за естеството и режима на електронното наблюдение, както и за изискванията за спазване на ограниченията и технологията. По този начин се осигурява тяхното сътрудничество и ангажираност в изпълнението на програмата за електронно наблюдение и наложените пробационни мерки.

Сроковете на електронното наблюдение са лимитирани по такъв начин, че поначало не обхващат цялото време, през което се изпълнява пробационната мярка задължителна регистрация по настоящ адрес или ограничения в свободното придвижване (чл. 267). Само за времето, през което се изпълнява електронно

наблюдение, осъдените лица, спрямо които се изпълнява пробационната мярка задължителна регистрация по настоящ адрес, са освободени от задължението по чл. 210 да се явяват и да полагат подпис пред пробационен служител или определено от него длъжностно лице (чл. 269, ал. 1). Преди началото, както и след края на електронното наблюдение, дефинирано от проекта като форма на контрол върху местонахождението, движението и поведението на лица, изпълнението на тази пробационна мярка се осъществява по класическия начин – чрез периодично явяване на осъдения и полагане на подпис пред съответното длъжностно лице. Затова предлаганото от проекта разрешение, макар да разчита на електронното наблюдение като способ (форма) на контрол чрез регулярни дистанционни проверки и потвърждаване на местопребиваването на осъдено лице с пробационна мярка задължителна регистрация по настоящ адрес, не се явява недопустимо отклонение или отрицание на съдържанието на тази пробационна мярка, определено в чл. 42б, ал. 1 от Наказателния кодекс.

Предлаганата в проекта уредба въвежда в специалния закон възможности за гъвкаво, рационално, съобразено с конкретния случай, и – не на последно място – резултатно от гледна точка на целите на наказанието изпълнение на пробационните мерки. Такъв подход е следван и до момента. Това личи от лаконичната, но принципно съвместима с идеята на проекта досегашна уредба на електронното наблюдение в чл. 214, чиято отмяна се предлага. Същият смисъл имат и широко прилаганите институти на облекчаване на периодичността на изпълнението и на временното освобождаване на осъдения от задължения, произтичащи от пробационна мярка. Поради това проектът е изграден върху концепцията, че с по-подробното уреждане на електронното наблюдение върху възприетите досега принципи от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража не възниква необходимост от съпътстващи промени в Наказателния кодекс.

При осигуряването на изпълнението на пробационни мерки чрез електронно наблюдение лицата са стимулирани да приемат следващите от този способ ограничения чрез гарантирани от закона предимства, свързани с намаляване на интензивността на изпълнение на мярката за остатъка от нейния срок след приключване на електронното наблюдение.

Когато електронното наблюдение осигурява изпълнението на мярка за неотклонение – домашен арест, или контрол върху поведението на лишен от свобода, неговият срок се определя от времетраенето на домашния арест или от периода, в който лишеният от свобода работи или ношува извън затвора или затворническото общежитие (чл. 266 и 268). В тези случаи съгласието на изолираното от обществото лице не е условие за прилагане на способа. Приложимата форма на електронно наблюдение се определя от началника на затвора (чл. 273) или от началника на областната служба по изпълнение на наказанията в съответствие със съдебния акт за вземане на мярка за

неотклонение – домашен арест (чл. 274). Освен в случаите на отпадане на основанието за осъществяване на електронно наблюдение законопроектът предвижда и временно преустановяване на прилагането на способа. Предпоставки за това възникват в случаите, когато по съответния ред е разрешено или е постановено отпадане на ограниченията, произтичащи от наказанието или от мярката за определен срок (чл. 275). В тези случаи е предвидено решаващият орган да се произнася и относно необходимостта от временно снемане на монтираните технически средства.

Законопроектът предоставя възможност осъществяването на техническите дейности да се възложи на доставчици на услуги – юридически лица, регистрирани на територията на Република България, с договор по реда на Закона за обществените поръчки, като дава и основни насоки за условията и спецификациите (чл. 271).

Уредено е действието на закона спрямо заварените правоотношения. Съгласно § 80 новата уредба не се прилага за пробационни мерки, чието изпълнение е започнало преди влизането на закона в сила. Той ще бъде приложим за неотменените към момента на влизането му в сила мерки за неотклонение – домашен арест, както и с оглед възможността да се контролира поведението на лишени от свобода, изтърпяващи наказанията си в общежития от открит тип, които работят или нощуват извън общежитието.

Необходимостта от организационна подготовка за прилагане на електронното наблюдение като способ за контрол върху поведението на лишени от свобода за осигуряване на изпълнението на релевантните пробационни мерки и на мярката за неотклонение – домашен арест, е отчетена с § 79 от Преходните и заключителните разпоредби на проекта.

МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ:

(Бойко Борисов)

